

УДК 334.012.64:316.422.44:330.34

Кічук Н. В., к. е. н., доцент
Одеський національний
економічний університет, м. Одеса, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується посиленням глобальних викликів, серед яких особливого значення набувають економічна нестабільність, соціальна нерівність, екологічні загрози, цифрова трансформація та наслідки воєнних конфліктів. У таких умовах традиційні механізми державного та ринкового регулювання не завжди здатні ефективно реагувати на комплексні суспільні проблеми, що зумовлює зростання ролі соціального підприємництва.

Соціальне підприємництво виступає інноваційною формою господарської діяльності, що поєднує економічну ефективність із досягненням соціального ефекту та спрямоване на вирішення суспільно значущих проблем [1, с. 40].

Особливої актуальності розвиток соціального підприємництва набуває в Україні в умовах повномасштабної війни. За даними 2025 року, в Україні налічується близько 4,57 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що становить значну частину населення та формує суттєвий соціально-економічний виклик. Водночас спостерігається поступова інтеграція цієї категорії населення в економічну діяльність: у 2025 році понад 139 тис. ВПО були працевлаштовані, що свідчить про активізацію ринку праці та зростання ролі підприємницьких ініціатив. Ситуація на ринку праці залишається складною. За офіційними даними, у 2025 році кількість зареєстрованих безробітних становила близько 88–90 тис. осіб, однак за оцінками міжнародних організацій реальний рівень безробіття сягає 11,6% економічно активного населення [2]. Це зумовлено структурними дисбалансами, міграційними процесами та наслідками воєнних дій. Водночас спостерігаються позитивні зрушення у сфері цифровізації економіки. Попри кризові умови, бізнес активно адаптується до цифрових викликів: зростає використання електронної комерції, онлайн-сервісів, цифрових платформ для працевлаштування та розвитку підприємницької діяльності. За даними державної служби зайнятості, станом на 2026 рік понад 140 тис. осіб активно шукають роботу через цифрові сервіси, що свідчить про

зростання ролі цифрових інструментів на ринку праці. У таких умовах соціальне підприємництво відкриває нові можливості, зокрема: сприяє соціальній інтеграції вразливих груп населення (зокрема ВПО та ветеранів); забезпечує створення нових робочих місць; стимулює розвиток локальних громад; впроваджує інноваційні та цифрові підходи до вирішення соціальних проблем; сприяє розвитку зеленої та циркулярної економіки [3, с. 154].

Попри позитивну динаміку, розвиток соціального підприємництва в Україні стримується низкою факторів, що мають як інституційний, так і соціально-економічний характер. Зокрема, відсутність чіткої законодавчої бази та системної державної підтримки обмежує масштабування соціальних підприємств. Суттєвим стримуючим фактором є обмежений доступ до фінансових ресурсів, що особливо відчутно в умовах економічної нестабільності та воєнних ризиків. Додатковим викликом є структурні проблеми ринку праці. За оцінками, реальний рівень безробіття в Україні у 2025 році становить близько 11,6%, що ускладнює формування стабільних команд та розвиток підприємницьких ініціатив. Не менш важливим фактором є цифровий розрив та нерівномірність доступу до цифрових технологій. Хоча рівень проникнення інтернету в Україні у 2025 році досяг 82,4% (31,5 млн користувачів), близько 17,6% населення залишаються поза цифровим середовищем, що обмежує можливості розвитку цифрового соціального підприємництва [4].

Перспективи розвитку соціального підприємництва пов'язані з поглибленням цифровізації, розширенням партнерств між державою, бізнесом і громадянським суспільством, а також активним впровадженням принципів сталого розвитку. В умовах післявоєнного відновлення саме соціальні підприємства можуть стати важливим інструментом економічної стабілізації та соціальної інтеграції. Таким чином, соціальне підприємництво виступає ефективним механізмом адаптації економіки до сучасних глобальних викликів, поєднуючи економічну результативність із соціальною відповідальністю та сприяючи формуванню інклюзивної економіки.

Література

1. Міщенко С. Соціальне підприємництво: ефективний інструмент подолання безробіття. Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки. 2023. № 1 (38). С. 40-44. URL: https://journals.uran.ua/ves_pstu/issue/view/16328
2. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 14.04.2026).

3. Кічук Н. В. Формування мотиваційних пріоритетів і механізму стимулювання розвитку соціального підприємництва. *Економічний простір*. 2026. № 209. С. 154-162. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.209.154-162>

4. Міністерство економіки України. Аналітичні матеріали щодо розвитку підприємництва в Україні. 2025. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2026).

УДК 331.5(477)

Кічурчак М., д.е.н., професор,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, Львів, Україна

РЕГІОНАЛЬНА ЗАЙНЯТИСТЬ І ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ: СЕКТОР ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Повномасштабне вторгнення в Україну у лютому 2022 р. є одним з головних чинників, що негативно впливають на досягнення Цілей сталого розвитку на національному та регіональному рівнях. Це зумовлює глибокі структурні трансформації у сфері зайнятості та розвитку підприємництва, які пов'язані з масштабною вимушеною зовнішньою та внутрішньою міграцією кваліфікованого людського капіталу, мобілізаційними процесами, руйнуванням виробничих активів, релокацією суб'єктів господарювання, а також частковим або повним призупинення їхньої діяльності через порушення енергопостачання та інфраструктурні обмеження. З огляду на це особливої актуальності набуває аналіз регіональної зайнятості та підприємницької діяльності в умовах тривалої війни в Україні.

Важливим чинником адаптації до викликів сталого розвитку під впливом воєнних шоків виступає діяльність суб'єктів підприємництва у секторі інформації та комунікації, який характеризується відносною стійкістю до фізичних руйнувань енергетичної інфраструктури та виробничих потужностей, високим рівнем інноваційності, поширенням дистанційних форм зайнятості та впровадженням нових підприємницьких моделей. Питання регіональної